

Nr 7 Juli 1965

Kr 2.00
(inkl. oms)

Det Bästa

ur Reader's Digest

ARTIKLAR AV BESTÅENDE VÄRDE:

Sportdykning — farligt men roligt	13
Säkraste preventivmedlet hittills	17
Han besegrade Matterhorn	21
Så tycker långtradarna att ni kör	26
"Någoning från vänskap"	30
Varning för självmedicinering	36
Canada: kontrasternas och mångfaldens land	40
Den människan glömmet jag aldrig	47
All världens rekord	54
Pilgrinsvägen till Santiago	58
Ryssland lär av kapitalismen	65
Skilnaden mellan man och kvinna	70
Med Mariner IV mot Mars	72
Humor i uniform	80
Den odydiga jordekorren	81
De gör trä starkare än stål	85
Tala är guld	91
Prästen som byggde sin kyrka själv	97
Tankar i min dal	106
Att sälja vetenskapligt	113
Varför får jag aldrig något gjort?	121
Människan bakom namnet	2
I Vår Herres hage	8
Målade meningar	10

MANADENS BÖCKER:

I. Sommarsälen Sammy	125
<i>Samsagan om en vild varelse som sökte människors sällskap</i>	
II. Narkomanernas helvete	147

VÄRLDENS MEST LÄSTA TIDSKRIFT. UTGIVEN PÅ 14 SPRÅK.
KÖPS I ÖVER 25 MILJONER EX. VARJE MÅNAD.

I år kommer hundratusentals människor att dra fram på den ryktbara väg där riddare, munkar, fiktivvar och helgon fordom färdades till en helig stad i Spanien

Pilgrims- vägen till Santiago

AV JAMES A. MICHENER

Författare till "Berättelser från Söderhavet", "Broarna vid Toko-Ri", "Hawaii", "Karavan" m. fl.

EUROPAS turister har i år ett sällsynt tillfälle att återuppleva ett av den västerländska kulturens märkligaste andliga äventyr. Allt som krävs är att ni någon gång i sommar befinner er i Paris, att ni hittar det höga, fyrkantiga medeltida Saint-Jacques-tornet, som står invid Seine nära Notre-Dame, och att ni är villig att från denna punkt färdas omkring 1.500 kilometer söderut genom Frankrike, över Pyrenéerna och västerut över norra Spaniens höglänter.

Vart ska ni då bege er? Till Spaniens heliga stad Santiago de Compostela. Varför ska ni företa den resan? För att bättre kunna förstå de sällsamma medeltida massvandringar som gick under namn av pilgrimsfärder. Varför just i år? Därför att vallfärderna till Santiago företas med särskild ståt de år då den 25 juli, S:t Jakobs dag, infaller på en söndag. (Nästa gång blir 1971.) Och slutligen, varför till Santiago? Av det goda skälet att där en dag anno Domini 813 inträffade ett stort mirakel, ett mirakel som hjälpte till att rädda det kristna Europa undan det islamiska hotet.

Första gången jag hörde talas om Santiago var en vacker sommar dag när jag blickade upp mot stenbelägena på Saint-Jacques-tornet, den enda återstoden av kyrkan St-Jacques de la Boucherie. En god vän till mig sa: "Du har rest mycket och varit på många ställen. Varför inte göra den resa som blev upprinnelsen till turismen?"

"Vad menar du?" frågade jag.

"Vägen till Santiago. Jerusalem i Palestina, Rom i Italien och Santiago

i Spanien, var den medeltida pilgrimens valspråk, och den som orkade vallfärda till alla tre var viss om sin själs frälsning."

Och så gav jag mig ut på en verkligt minnesvärd resa.

Den glömda gravsten. Saint Jacques är det franska och San Diego det spanska namnet på den helige Jakob, den apostel vars tappra trohet mot Jesus ledde till att han blev avrättad i Palestina. Han var den förste av de tolv apostlarna som led martyrdöden. Legenden berättar att Jakob hade

PILGRIMSVÄGEN TILL SANTIAGO

59

missionerat i Spanien och att han älskade landet så högt att hans kvarlevor fann vägen dit med en liten båt som av sig själv seglade till Europas yttersta utpost. Och där, på en kal bergssluttning i nordvästra Spanien, blev han begravd — och bortglömd. År 813, då Spanien höll på att bli erövrat av morena, som därefter skulle ha fria händer att lägga under sig hela Europa, upptäcktes den helige Jacobs grav. Tretti år därefter, när de kristna styrkorna höll på att duka under för morena i det avgörande sla-

Santiago de Compostela

get vid Clavijo, uppenbarade sig aposteln till häst, samlade trupperna och ledde dem till seger.

Den lilla byn Compostela blev berömd, och en underskön katedral byggdes på den plats där martyrens ben hade återfunnits. Påvarna erbjöd speciell avlat åt var och en som gjorde den långa och mödosamma vandringen till Santiago de Compostela. Det var så pilgrimsfärdernas tidsålder började.

Musselhattar. Låt oss ansluta oss till den brokiga skara som en medeltida vårmorgon samlats kring Saint-Jacques-tornet i Paris. Ett par hundra pilgrimer har kommit hit från Tyskland, England, Frankrike, Nederländerna, Norge och Sverige. De kan indelas i fem grupper. Först de trosvissa kristna lekman som söker frälsning vid helgonets grav. Eftersom många av dem är i framskriden ålder kommer det att bli täta dödsfall under vägen. Den andra gruppen består av riddare som i strid avgett ett heligt löfte att företa färderna om de kom ur kriget med livet i behåll. De färdas till häst och har sina damer med sig. Tredje gruppen är munkar och präster som i årtal har drömt om att besöka Santiago. Den fjärde består av brottslingar som av domaren förelagts detta ultimatum: "Du har att välja mellan döden eller en pilgrimsfärd till Santiago." Dessa olyckliga har med sig pergament som måste undertecknas och förses med sigill i Compostela samt återlämnas till domaren. Femte gruppen är slöddret: fingerfärdiga fickjuvar, falska präster och våldsmän som hoppas kunna bestjäla de andra på någon dyrbarhet.

Alla bär samma dräkt: en grov kåpa som också ska tjäna som regnskydd och filt, en lång stav med en vidhängande vattenflaska, krattiga sandaler för de steniga vägarna och en egendomlig, bredbättad filthatt, uppvikt fram och prydd med ett färggrant musselskal, till äminnelse av ett annat av den helige Jakobs underverk.

Enligt legenden red en gång en brudgum längs sandstranden på väg till sitt bröllop. Han drogs ut i vågorna och drunknade. Men man anopade den helige Jakob om bistånd, och ur havet steg brudgummen livslevande upp igen med kläderna översallade av musslor. Efter detta blev det vackra musselskalet, format som en hand utsträckt för att ge allmosor, tecknet för alla som deltog i pilgrimsfärderna. "Jag vill bära musselskalet", blev pilgrimernas uppbrottsignal runtom i Europa. Och en berömd maträtt uppfanns: musslor i vinsås serverade i skalet heter än i denna dag "*coquilles Saint-Jacques*".

Den farofyllda vägen. Denna medeltida dag då vi sällar oss till pilgrimerna kring kyrkan i Paris blir skaran välsignad av prästerna. Därefter tågar musikanter före pilgrimerna ut ur staden. En avdelning ryttteri ger skydd under färdens första dagar.

Genom Frankrikes fagra floddalar drar den oordnade floeken fram med en genomtittshastighet av 15 kilometer om dagen. Vid alla små kapell invid vägen stannar de troende för att beäla. Och så driver denna stora massan söderut: Orléans — Tours — Poitiers är en mycket utnyttjad färdled; Vézelay — Nevers — Limoges en an-

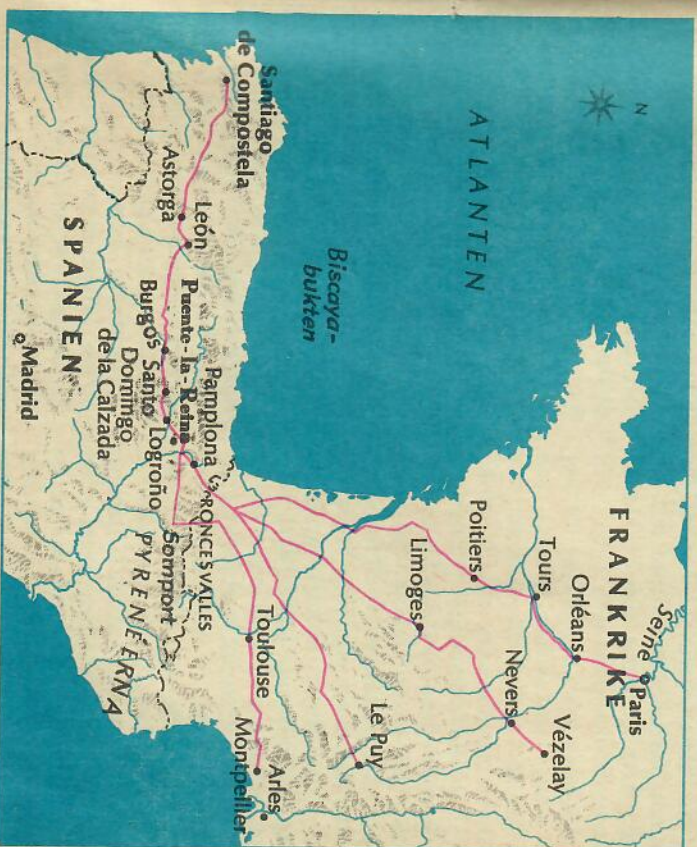
nan, Arles, Montpellier och Toulouse samt Puy, Conques och Moissac är milstolpar på ytterligare ett par. Och så kommer slutligen mötet med Pyrenéerna, de berömda passen Roncesvalles och Somport, den ståtliga medeltidsstaden Pamplona och slutligen Puente-la-Reina, där de fyra pilgrimsvägarna stötar samman.

Över en halv miljon människor färdades varje år denna väg. År 1139 beskriver världens första resehandbok dess skönhet och strapaser. Den varnar för de faror som pilgrimerna kan möta: förorenat vatten, långa avstånd mellan sjukhusen, svält, stigmän som ligger på lur för att plundra och mör-

da. Men vi strävar alltiämt vidare, vi pilgrimer av musselskalet.

Vi är inte ensamma på vägen. Dante har färdats på den, och Karl den store och den helige Franciscus av Assisi. Kungar av Frankrike, England, Spanien och Portugal har gjort pilgrimsfärderna. Och Chaucer berättar i sina "Canterbursägnar" att en av bokens personer, fru från Bath, förtagit den farofyllda resan till Santiago.

Ett av historiens blidaste helgon har denna väg att tacka för sin gloria. Bondpojken Domingo sökte inträde i två olika kloster, men befanns vara för okunnig för att få tjäna Gud. Han

blev i stället eremit och påtog sig upp-giften att hjälpa vägfärande. Där floderna var svåra att vada över byggde han broar. Där det inte fanns några stigar trampade han upp dem. Och som Santo Domingo de la Calzada har han blivit vägbyggnas skyddshelgon.

Nu passerar vi de majestätiska spanska städerna på de ofrukbara höglägena — Logroño, Burgos, León, Astorga. Marschen går snabbar, och några pilgrimer vill gå ed på att de kan känna lukten av havet. De få beridna galopperar upp på krotet av varje ny ås, och slutligen får de syn på den lilla bäck vid vilken alla måste klä av sig för det obligatoriska badet. Prästerna säger: "Det är för att rena oss inför mötet med den helige Jakob." Läkarna säger: "Det är för att dänka lössen."

Underveken. Bara några kilometer skiljer oss nu från Santiago, och det är på sin plats att ställa frågan: "Varför ger sig människor in på en så farofyllt vandring?" Svaren på frågan ökar vår förståelse för medeltiden. Först och främst tror dessa människor på under — och mirakelfloran har vuxit tät kring vägen till den helige Jakob. Så berättas om en ung man, som i sin fars sällskap förtog denna resa och stannade vid ett världshus, där en lättfotad flicka gjorde närminden till honom. När han avvisade henne, stoppade hon i liskan en silvertäggare i hans knyte och blev hängd, men fadern fortsatte sin pilgrimsfärd och bad till den helige Jakob. Sex veckor senare fann fadern på henvägen att helgonet hade hållit

hans son vid liv. För att få tillstånd att skära ner pojken uppsökte han en myndighetsperson, som just satt och åt middag. Denne svarade: "Det är lika omöjligt att din son skulle kunna vara vid liv som att de här stekta hönsen skulle kunna sjunga." Varpå de två fåglarna steg upp från fatet och sjöng. (I Santo Domingo de la Calzada kan ni alltfjänt i katedralen beskåda en bur i vilken fjäderfäna hade hållits, och i den finner ni en livslevande vit tupp och en vit höna.)

Många människor företog resan av ren nyfikenhet. Vad finns bortom bergen? Hur lever fransmän och spanjorer? Hur ser de stora katedralerna i Burgos och León ut? Genom pilgrimernas förmedling föddes Syd-europas kultur norrut.

"Närmare himlen." I femte månadens av vår färd ser vi äntligen framför oss Santiago de Compostela, en liten vacker stad med ett ståtligt torg och en ännu ståtligare katedral. Vi skyndar till den senare och söker oss till den dörr som står öppen endast under heliga år. Inne i den enorma katedralen gör vi som alla pilgrimer. Först smyger vi oss stilla in bakom altaret och omfamnar statyn av den helige Jakob.

Därefter går vi och titlar på den originella statyn av profeten Daniel. Andra profeter är allvariga, men Daniel gämnar soligt — han ser faktiskt ut som en förtäskad skolpojke. (Han blickar över ett sidoskepp mot statyn av drottning Ester, som är mycket vacker. Längre fram i tiden kommer en kardinal att befalla att Ester ska göras mindre tilldragande för att sätta stopp för den anstötliga flirten.)

Därnäst böjer vi oss ner och dun-lar huvudet mot mästern Mateos stenhuvud i hopp om att han som skulpterat katedralens berömda Pórtico de la Gloria "ska bulta in något av sitt vett i oss".

Slutligen går vi till Franske kungens kapell för att få våra "Compostelas" stämpelade som bevis på att vi har fullbordat pilgrimsfärden. (På henvägen kan vi sälja dessa certifikat för stora pengar till pilgrimer som har avverkat en del av färden men saknar mod att ge sig i kast med den sista och farligaste delen.)

Så följer till sist den långa mödosamma vägen hem. Och vad har vi kvar till minne av färden? En hatt med ett musselskal och tillfredsställelsen att veta att vi gjort en pilgrimsfärd till en mycket helig plats och därigenom kommit lite närmare himlen.

För 1965 års pilgrimer. Vill ni göra färden i år, så bege er till Paris och anslut er till någon av de grupper som företar vandringen till fots (70 dagar i enkel riktning) för att uppleva de riktiga pilgrimernas mödor och glädjessänen. Eller ordna så att ni kan färdas till häst som riddarna (50 dagar). Det är klart att ni även kan resa med tåg, flyg eller egen bil.

Pilgrimer som färdas till fots kan nästan klara sig på en femna om dagen, ty enligt medeltida tradition är de bet i tågade till gästfrihet (enklaste kost och logi) hos de religiösa ordena. Ni hittar utmärkta campingplatser för föga mer än en krona natten, och ni finner en uppsjö på hotell i medelprisläge, 25—30 kronor per

dag med helpension. Spanska staten, som är angelägen om att gästfritt ta emot den väntade pilgrimsskaran på halvannan miljon har vidtagit särskilda förberedelser för att hålla priserna rimliga och logierna trivsamma. Naturligtvis finns det också förstaklass- och lyxhotell.

Aterupplivad anda. Min egen resa längs denna ärevördiga färdväg ägde rum på hösten och blev en av de intressantaste jag någonsin gjort. Jag startade i den lilla franska staden St-Jean-Pied-de-Port, där Sveriges heliga Birgitta dragit förbi på sin valfärd till Santiago för över 600 år sedan. Vid färdens slut när jag besett Santiagos storartade katedral ströväde jag genom stadens älderdömliga gatutor och erinrades om ytterligare detaljer ur dess dramatiska historia. Efter att i mer än 700 år ha stått som en av Europas främsta vallfärtsorter drabbades den av ofärd. År 1589 drog den engelske kaparen sir Francis Drake samman en stor flotta och förkunnade att nu skulle han förtöra Santiago, "denna den fördärliga vidskepsens högborg". Då hans fartyg nalkades kusten, gömde prästerna den helige Jakobs ben. Den berömda graven föll i glömska.

År 1681 förklarade kung Ludvig XIV av Frankrike att rövare, ficktyvar och falska präster blivit så fruktade i sin utplundring av pilgrimerna att ingen fransman hädanefter fick förtä färderna. Gynnska personer påpekade att Ludvig därmed i själva verket försökte skära av strömmen av pengar och informationer till Spanien — och lyckades.

Under de följande 200 åren låg

den helige Jakobs väg mestadels över-
given. År 1879 återupptäcktes emel-
lertid den gamla graven, och dess
autenticitet bekräftades av en speciell
undersökningskommitté från Rom. En
klarsynt präst i Santiago har skrivit:
"Dessa kvarlevor, vad de än vara må,
har återupplivat pilgrimsfärdernas

anda." I denna dag fortlever den an-
dan starkare än någonsin. För den
vakne resenären erbjuder denna färd-
led en rikedom av spännande upple-
velser, och när han där drar fram i
spåren efter de hundatusenden som
föregått honom, vet han förvisso att
han inte färdas ensam.

Myggbiet

ENTOMOLOGER vid Union Carbide har verkställt en undersökning som
visar varför myggorna gillar en — eller, om man har tur, varför de inte
gör det. För att uttöna er myggpopuläritet kan ni boka för svaren på följande frågor:

1. Är ni på sommaren klädd i: A. enbart ljusa färger; B. oftast ljusa färger; C. vanligen mörka färger?
2. Är ni vanligen: A. lugn, stillsam; B. normalt aktiv; C. alltid på språng?
3. När det är varmt, badar ni: A. flera gånger om dagen; B. en gång om dagen; C. inte varje dag?
4. Är er hy: A. mycket ljus; B. medelljus; C. mörk, eller rödblommig?
5. Angiv doft från parfym, hårvatten e. d.: A. ingen; B. mycket svag; C. märkbar vällukt.

Vid bedömningen ges 10 poäng för varje C, 5 för varje B och 0 för varje A-svar. Skala: 0—15, totalt oaptitlig; 20—30, lämplig som mellammål; 35—40, läcker, mumsmums på alla sätt; 45—50, en av de godaste i hela landet.

Myggor gillar speciellt det täcka könet för att de använder parfym. Dessutom föredrar myggor brunetter, ty mycket hår attraherar dem. De tycker om aktivitet. De bryr sig inte om stillsamma människor över 65, inte heller känner de särskilt varmt för sådana som badar stup i ett.

Det finns åtminstone 2.500 olika myggarter i världen, och Medelsvensson kan bli struken av minst ett halvduzin olika varje dag. "Man skulle kunna tro att de är samma sort allihop", säger Union Carbides forskningschef, dr Harry L. Haynes, "men den mygga som sticker er vid lunchdags är av ett helt annat slag än den som sticker er vid middagen. De arbetar i skift." Många myggor föredrar djur framför människor. Så även om ni kom högt i testet härovan, ska ni inte bli mullig för den sakens skull. Även när ni är som bäst, är ni bara sekunda vara för somliga myggor.

-C.R.

Heroinet är det mest djävulska av alla rusgift. I Sveriges snabbt växande narkotikaproblem spelar det desbättre en underordnad roll, men alla till opiumgruppen hörande narkotika skapar på samma sätt inte bara psykiskt utan också fysiskt beroende. Den skakande, på försländningslagar byggda skidring av heroinmissbrukets helvete som här äroges i sammandrag, kan förvisso tjäna som en tankeställare för svenska myndigheter, lagstiftare och läkare — och självallet också för människor som kan känna sig frestade att söka tröst i "kemisk verktigberstyk". Den amerikanske författaren James Mills tillbringade 20 timmar om dagen sju dagar i veckan under två hela månader tillsammans med ett par unga narkomaner, vilkas förnöende och respekt han lyckats tillvinna sig. Han skildrar narkomanernas värld inifrån — sjabbiga hotell, tjuvud och prostitution, lögn och bedrägeri och förtvivlan — en värld där ingenting betyder någonting utom nästa "pump". Mills analyserar också den typiska narkomans personlighet och berättar om den illegala heroinhandeln, alltifrån den turkiska bondens vall-mofält via grossister och langare till de stackars människor som är deras offer. Och han pekar på vad som kunde göras — men inte görs — för att komma till rätta med narkotika problemet.

Narkomanernas helvete

Sammandrag av LIFE JAMES MILLS

FÖRVA GÅNGER om dygnet tar John och Karen heroin. På en gång upphetsade och förtvivlat koncentrerade, med ändarna till stasbindan mellan tändarna, pressar de in vätskan genom sprutspetsen i en armven, in i själva blodströmmen, och i nästa ögonblick har de fått "kick". Det är det enda de lever för, det är det som heroin är till för. Sprutan kommer alla deras problem att fördunsta.

Ingen utomstående kan göra sig en föreställning om hur starkt heroinets grepp om sitt offer är. Den som är

hemfallen åt heroin gör vad som helst för att få det: tigger på gatan, går militärs i ur och skur, håller sig vaken dag och natt, stjal från dem han håller kärtast, riskerar livet. Men än något annat rusgift driver heroinet sina slavar till förtvivlan och förtvivlan. För att skaffa mig insikt i heroinets fruktansvärda makt över sina offer tillbragte jag praktiskt taget var-enda vaken stund under två hela månader tillsammans med John och Karen. För den oinvigde kan de ibland se ut som ett trevligt ungt par på väg med raska steg till bio, till snabbköpet

eller rentav till en föreläsning på universitetet. Men det är en synvillia. Det är alltid giftet som driver på dem, honom till tjuvnad och bedrägeri, henne till prostitution, och dem båda till heroinslangning för att finansiera sitt eget behov. Giftet driver dem till mörka ruggiga gator, till smutsiga illaluktande rum och slutligen till sjukhus och fängelser.

Varje dag vinner heroinet några nya proselyter, och nu finns det i Amerika flera heroinsmissbrukare än myndigheterna kan räkna — över hundra tusen enligt icke-officiella beräkningar. Fastän de mycket sällan griper till våld, begår de en otrolig massa brott.

Heroinsmissbrukaren är en mycket verklig person. När han vaknar om morgonen sträcker han genast ut handen efter sina "grejor" — injektions-spruta, sprutspets och en butelkapsyl ("kokaren"). Han slår vatten i kokaren, tömmer i en liten plaspåse heroin, håller en brinnande tändsticka under för att lösa giftet och sprutar sen in blandningen. Det är hans "morgonpump" eller "väckare", sprutan som snabbt ska fördriva abstinensens oro och illamående och få honom så pass "allright" att han kan börja dagen. Om hans last kostar honom 20 dollar om dagen (och då är det ändå ganska blygsamt) måste han nu ge sig i kast med uppgiften att stjäla varor för minst 100 dollar, eftersom han av bitter erfarenhet vet att hälaran bara ger honom femtedelen av verkliga värdet.

När han har stulit någonting, måste han ackordera med hälaran om priset. Diskussionen förefaller honom ändlös, för det är nu flera timmar sen

han tog sin skara och han börjar bli nervös igen. Hans ögon tittas och han känner sig som man gör i början av en svår influensa.

Nå, antingen får han sina pengar och börjar leva efter en längre, dvs. inte vilken längre som helst, utan en som säljer fullgod vara — "dynamit" och inte "göpet". När han väl har fått sitt "göpet" står han inför den vanskliga och oöfverflydliga uppgiften att få det i kokaren och därifrån i blodet utan att bli uppmärksam med detta, kan han ännuigen lyckas med detta, kan han ögonblickligen avge en varans kvantitet. Om den är stark nog, blir han lugn; influensakänslan slapper — och han börjar genast se sig om efter pengar till nästa "pump" eller "sil".

Knarkarens dagliga liv. John och Karen har mycket gemensamt med andra storskadnarkomaner. Båda är ganska unga: Karen 26, John 24, båda har varit i delo med rättvisan innan de började med heroin — hon som prostituerad i Mellanvästern, han som fjuv i New York. Karen är veterligen den första i sin släkt som har använt narkotika; John har två bröder som är narkomaner.

Både John och Karen har använt många olika droger, men de föredrar heroin framför alla andra, ungefär som en gourmet föredrar vin framför öl. Båda har suttit i fängelse (han tio gånger, hon två) och varit intagna på sjukhus (han fyra gånger, hon två) — men de har varje gång återfallit så snart de kommit ut.

John och Karen har hållit ihop i New York i tre år. De använder samma efternamn, men de har aldrig kommit sig för att ordna med vigsel. Ka-

rens inkomster som prostituerad räcker i stort sett till både Johns och hennes egna kostnader för narkotika; han bidrar ibland med lite pengar genom att byta sig in i parkerade taxibilar, där chauffören kan ha lämnat kvar växelkassan.

Både John och Karen blir ibland överväldigade av vämjelse över sitt beroende och den miljö det håller dem fjärrade i. "Djur allihop", säger Karen. "Vi är djur allihop i en värld som ingen känner till."

Silpaken. Karens och Johns "värld" har sitt centrum i hörnet av 71:a gatan, där Broadway skär Amsterdams Avenue på sin kurs snett över Manhattan. För tunnelbanepassagerarna är denna korsning Sherman Square. För narkomanerna är den "Silpaken".

Knarkarna håller till kring Silpaken därför att där finns billiga hotell, som de prostituerade bland dem behöver för sin hantering; därför att några hundra meter därifrån — en kort promenad för en narkoman med begynnande abstinenssymtom — ligger respektabla kvarter som lämpar sig bra för inbrott; och väl också därför att någon en gång för länge sen började sälja narkotika där och området råkade få namn om sig att vara ett bra ställe att söka "fjäck" på.

Nuförtiden kommer mycket av heroinet i Silpaken från en man som bor i en fin våning vid en respektabel gata på East Side. Han köper heroin utvis, blandar ut det, förpackar det i små plaspåsar och lämnar det i kommission till ett antal langare — själva narkomaner — som säljer varan direkt till förbrukarna. De behöver inte anstränga sig för att få kunder. Det

är säljarens marknad i heroinbranschen, och det blir rusning till en langare som har bra vara. Den illistige langaren, som försöker skapa nya förbrukare genom att bjuda en dos heroin gratis, är en ren fantasifigur.

Den knarkande langarens förtjänst på affären är densamma överallt i New York. Femton små plaspåsar, som i minuthandeln betingar ett pris av tre dollar stycket, buntas ihop med gummiband. Langaren betalar 25 dollar för buntens, säljer så många påsar som behövs för att täcka utlägget och använder resten själv.

Det händer att narkomanen någon gång emellanåt frivilligt avbryter rutinen och lägger in sig på sjukhus. Hans kropp får småningom en sådan tolerans för heroin att han måste öka doserna undan för undan — inte för att bli "påänd", utan helt enkelt för att inte bli illamående. Då lägger han in sig på sjukhus, där han blir avstängd från giftet och så småningom kommer tillbaka till det stadium då en påse eller två räcker till för att ge honom en "höjdare".

En manlig missbrukare som inte är langare slår sig nästan undantagslöst på stöld och inbrott för att finansiera sin vana. En bland de skickligaste inbrottsjuvarna i Silparkskeetsarna är Johns bror, "Brollan". Han är 28 år, har flöckat svart hår och ett lugnt, intelligent ansikte. När han blev tagen av polisen första gången (för väskryckning) var han bara nio år. Han tog sin första heroinspruta direkt i blodet när han var 13, och vid det här laget har han suttit inne 20 gånger under sammanlagt nio år samt tillbragt två år på det federala narko-

tikasjukhuset i Lexington, Kentucky.

Brollan är gift, men hustrun använder inte narkotika och han är aldrig tillsammans med henne någon längre tid. Han håller hellre ihop med John och Karen och de andra knarkarna. Ofta har ingen av dem något hotellrum och då håller de till på bänkarna i Silparken eller på en närbelägen cafeteria, eller driver helt enkelt omkring på gatorna. När Karen arbetar, händer det att hon får ett rum för natten så att säga på köpet och kan få sig lite sömn.

Om John inte kan få tag i en bekant som har ett rum, driver han runt på gatorna hela natten på spaning efter bilar att göra inbrott i eller ett ställe där han kan få ligga i fred. Ofta sover han i ett badrum i något av hotellen vid parken. Brollan berättar gärna om den gången John flyttade in i ett badrum på fjärde våningen i ett hotell vid Sherman Square. "Jag var uppe och sökte honom där", sa Brollan, "och då hade han faktiskt tvätt hängande på tork."

Vid ett tillfälle under de två månaderna jag var tillsammans med John och Karen hade de ett rum i ett litet slabbigt hotell som ligger inkänt bland de större och mera respektabla hotellen på 72:a gatan — i själva hjärtat av Silparken. När en knarkare har ett hotellrum, sprids ryktet om det snabbt. Alla hans vänner och deras vänner strömmar till, och rummet förvandlas till en "knarkarkvarn". Jag knackade på en natt och John släppte in mig. Hela rummet var fyllt med heroinastens förskräckande spår — bilar av toalettpapper och sönderrivna kläder som använts för att torka av

bladet från anemoner, glas halvfulla med vatten som blivit rökaktigt av många sprutbeaktar som skölfts i det; rester av elbedling som klippts i bitar och delats upp till hundra metalltrådar för att rensa tilltappna sprutspetsar med, söliga buteljkspyler som använts till kokare. Överallt på golvet — så tjockt att man inte såg mattan — låg klädesplagg, seriemagasin och cigarettstumpar kringkastade. Sängkläder med brinnhål efter cigaretter hade hasat ner från sängarna och låg insparkade i hörnen. Ur ett handflast stort brännhål i madrassväret trängde stoppningen ut. Det lukade svett och rök och heroin.

Karen var värre därnär än jag någonsin för sett henne. Ögonen var enormt uppspärrade, delvis av brist på heroin, delvis av jättedoser nervlugnande medel. Hon hade gjort upp om träff med en "kund" i New Jersey, och John och hans vänner gjorde förtrivlade försök att få henne i sådant skick att hon kunde åka dit. Två karlar försökte hålla henne upprätt. Hon var nästan medvetlös, och ansiktet såg ut som om sminket hade lagts på med muslev. "Se så, Karen", väjande den ena av karlarna, "du får inte missa fåget. Du måste ta dej dit ut, flicka lilla." Hon mumlade någonting obegripligt och säckade ihop som en tygdocka.

Brollan hällde en påse heroin i en buteljkspyl som var fylld med vatten. Han höll en tändsticka under "kokaren" tills det vita pulvret hade lösts. Sedan stack han en sprutspets — samma som Karen och de andra hade använt — i en ärtstor bomulls-tuss (för att filtrera bort grova för-

lättare
mildare
vitare aska

van Baars Junior. Lätt utsökt arom. 10-ask, 20-ask, 50-ström.

van Baars Senior. Utsökt god och mild cigarr. I pre-sentask med 10 single-tuber.

van Baars Club Sil-vervit. Ädel tobak, silvervit aska och utsökt mild smak. 10- och 2-ask.

van Baars Half Corona. Omtyckt, mild, medelstor cigarr. 10- och 2-ask.

van Baars - av mästarehand

oreningar som kan täppa till sprutspetsen) och sög upp vätskan från botten av kokaren. Han lånade en slips och lade den runt armen, vred om den och höll fast ändarna med tänderna, stack sprutspetsen i en ven och väntade på att vätskan skulle fårgas mörk av blod.

I stället för att spruta in vätskan med en gång, pressade han in några droppar, sög tillbaks vätskan i sprutan igen, tryckte in lite till, drog tillbaks igen och fortsatte på det viset tills vätskan i sprutan var mörkröd av blod. Då sprutade han in alltihop och drog ut spetsen. Denna teknik förmodas förlänga verkan av giffen.

Karlarna som hade stött Karen satte ner henne på sängen. Hon föll baklänges, bedövd. Hon var för långt gången för att kunna fara någonstans.

Telefonen ringde och John talade någon minut och meddelade sen att han måste ge sig av för att sälja några lädor kaffe och några kartonger hårsjolar som han och en bekant hade stulit från en lastbil. Varorna låg uppstaplade i ett hörn av rummet. I kvarten kring Silparken är det ingenting ovanligt att en narkoman stjälar från en handlare och säljer fjuvugodset till en annan, eller att han stjälar matvaror på ett snabbköp och säljer dem till en restaurang. "En tid brukade Karen och jag tjåla cigaretter från varenada tobaksaffär och kiosk i trakten", berättade John en gång för mig. "Vi sa åt en butiksägare att om han gick med på att köpa alla våra cigaretter, så skulle vi låta honom vara i fred. Vi gjorde riktigt fina affärer en tid."

John stuvade in tre kaffelädor i

hissen, och jag åkte ner med honom. I vestibulen satt vi och pratade medan vi väntade på att någon skulle komma och hämta lädorna.

Symtomen. Poliserna som tjänstgör i Silparken och motsvarande kvarter i andra städer har ingen svårighet att identifiera missbrukarna. En erfaren narkotikapolis, eller en person som själv länge har missbrukat narkotika, kan ibland inte bara peka ut en narkoman bland 20 obekanta personer, utan rentav säga vilket slags rusgift vederbörande använt, ungefär hur lång tid som har gått sen han senast fick en "sil", och om han för tillfället har narkotika på sig. Eftersom heroin dämpar aptiten, är heroinmissbrukarna nästan alltid magra. Men de har begär efter sötsaker och går ofta med choklad eller en flaska läsk på sig. Översidan av händerna är ärriga och svullna av sprutspetsstick i venerna där.

När en narkoman väntar på en konspekt är han nervös och spänd, han kan stirra flera minuter i sträck åt det håll varifrån han väntar att langaren ska komma. Detektiverna vet att när en grupp narkomaner står tillsammans och pratar, så har ingen av dem heroin på sig. Men om man iakttar gruppen tillräckligt länge, får man plötsligt se hur den spänngs och alla sticker iväg åt olika håll. Det betyder att langaren har visat sig, och nu kommer de snabbt, den ena efter den andra, att på omvägar uppsöka honom.

När heroinmissbrukaren är "på-tänd" är pupillerna sammandragna. Om han får en överdos, blir han "snedtänd" — huvudet hänger, ögon-

locken blir tunga. Hans tankar irrar, han drömmer dagdrömmar, och allt han gör går med en långsamhet som kan driva en normal människa till vansinne. Det kan ta honom en halvtimme att knyta skosnötarna. Men han vill inte medge att han är heroinpåverkad. Han är mycket sömnig, förklarar han, och om han slutar tala mitt i en mening, så försäkrar han att han inte alls är påverkad, han försöker bara välja sina ord och uttrycka sig med precision.

När narkomanen har fått en spruta och är "allright", är han ibland beundransvärt — låt vara kortvarigt — iödg. Han böjjar plötsligt blanka sina skor, borstar sin rock, kannar sig, alle medan han bittett förebrår sig att han råkat i ett så djupt förfall.

Heroinmissbrukare är mycket sällan våldsamma. Det enda de vill är att få sitt tjack med så lite krångel som möjligt, och de håller sig helst till icke-våldsförbrytelser som inbrott, stöld och prostitution. När manliga och kvinnliga knarkare kommer tillsammans, vet narkotikadektiverna att det inte är fråga om någon sexuell aktivitet. Heroin undertrycker könsdriften.

Nästan alla heroinmissbrukare är osäkra och barsligt omogna. Om de vill ha någonting, vill de ha det ögonblickligen och utan ansträngning. Ingenting är någonsin deras fel — inte deras beroende, inte deras förnedring, inte deras förtvivlan. Ett gemensamt drag hos dem alla är ett oemotsämdligt tvång att fransäga sig allt ansvar. "Narkomanen har ett verkligt behov att bli tillsagd vad han

ska göra. Om någon som han har förtroende för uppmunar honom att lägga in sig på sjukhus, så gör han det." När han sen finner att han inte trivs på sjukhuset och sticker, skyller han på den som övertalade honom att lägga in sig.

Utan en tår. När jag hade känt John och Karen ett par månader, tog jag dem i enrum en i taget för att tala om en del ämnen som vi aldrig hade kommit in på. Den morgonen jag hade mitt samtal med Karen, låg hon på en smutsig hotellmadrass utan lakan och slöde efter en spruta som hon hade tagit en halvtimme tidigare. Hon hade just upptäckt att det kröps löss på henne och hade placerat en av dem på nattduksbordet. Hon stirrade på den medan jag gjorde i ordning bandspelaren.

"Jag står inte ut med dom där vildrigheterna!" nästan skrek hon. "Jag sätter dom här på bordet så jag kan se hur små dom är, och då är jag inte så rädd för dom längre."

"Säg mig, Karen, när var det du böjjade använda narkotika?"

"Jag hade en sån ruskig tandvärk och Johnny gav mig en spruta, och den tog bort värken och den tog bort min rädsla för knark också. Så jag böjjade ta det själv. Jag tyckte om det. Jag kände mej avslappad, 'höj'. Jag tyckte om den känslan. Jag tycker om känslan att inte känna. Ingen-ting angår en. Man kunde få höra att ens egen mor låg för döden och man skulle inte fälla en tår."

"Vad anser du om knarkare i allmänhet?"

"Dom är ena svin. Jag tål dom inte."

"Varför inte?"

"Det är väl så att jag ser mej själv i en spegel, kan jag tro, och jag står inte ut med vad jag ser. Vi skulle trampa på varann för att få en spruta, om det är ont om knark. Jag vet, jag har sett det själv. Jag kan inte ens lita på Johnny. För tre dar sen hade jag min väckarsil på bordet alldeles bredvid mej. När jag steg upp var den borta, och Johnny var den enda av oss som var 'allright' den morgonen. Och jag *vet* att Johnny inte hade nån egen väckare.

Jag är inte ett spår bättre själv. Man lever från sil till sil. När man inte kan komma över knark och börjar känna sig sjuk, blir man alldeles ifrån sej. Jag ska försöka berätta lite så du får klart för dej vad en annan kan få gå igenom bara för att få tjacka.

Sjå att det kostar tio dollar att få ett tjack. Jag har pengarna, säger vi. Om jag nu inte kan hitta en kontakt i Sliparken, så blir jag tvungen att ge mej längre oppåt stan. I går kväll för jag opp till 112:e gatan, där dom brukar ha bra varor. När jag väl är där går jag med en uppfälld kniv i handen, på det här viset. Det är så man ska gå där. Jaha, och så frågar jag någon: 'Vem har bästa varan häromkring?' 'Chico.'"

Tjacka hos Chico. "Men när man går där på gatan vet man förbaskat väl att man är iakttagen av snuten, man känner det på sej. Men man ger tusan i det, för man mår så illa. Man går till Chico och säger: 'Jag vill ha två' och fortsätter att gå. Så vänder man om och kommer tillbaks och ger honom pengarna i förbifarten. När

man kommer förbi nästa gång ger han en två påsar.

Om nu Chico får för sej att han ska lura en, så vänder han bara på klacken och går sin väg. Och där står man. Och väck är dom tio dollarna. Eller också kanske man kommer hem med pulvret och upptäcker att det är bakpulver.

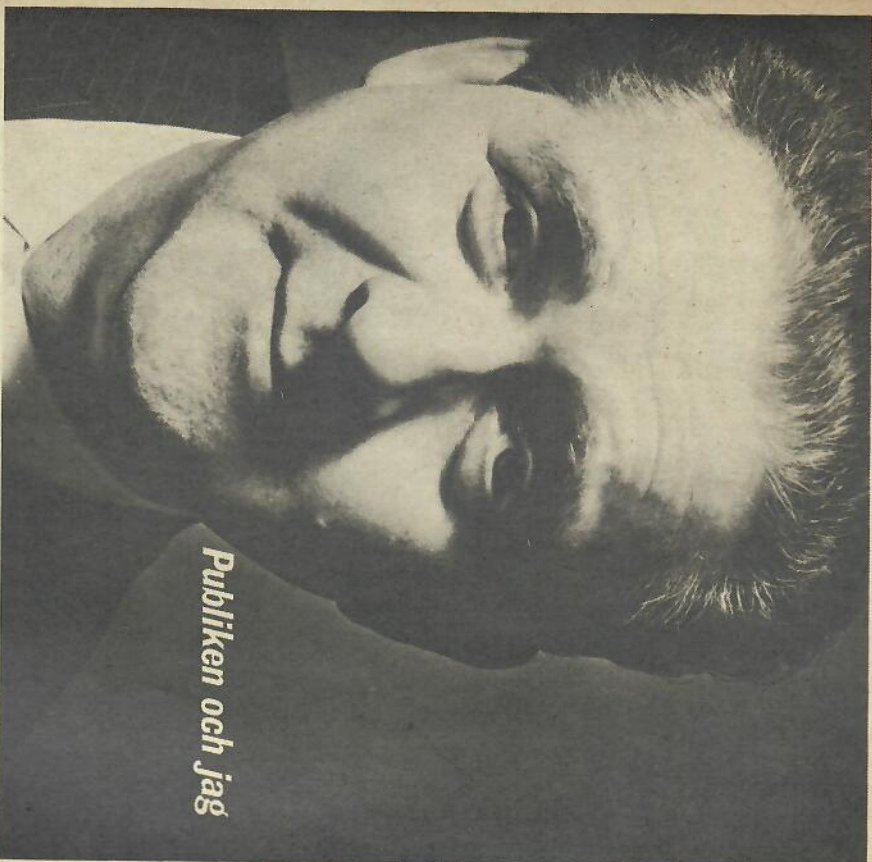
När man så har fått sitt tjack, så får man för det mesta knalla hem till fots, för man har inte pengar kvar så det räcker till taxi. Med buss går det för långsamt, och där står man på en främmande gata med pulvret på sej. Och hela tiden medan man går hem ber man till Gud att det ska gå bra. Tänk om det är nån narkotikadeckare ute som stoppar mej!

Man vet aldrig — man kan aldrig slappa av förrän man känner knarket i sej, och till och med då tänker man på att inom fyra timmar så måste man ha skaffat mer pengar och nya påsar. Och på det viset fortsätter det utan all ända. Man vet att innan man går och lägger sej på kvällen så måste man inte bara ha sin godnattsil, utan sin väckarsil också. Det blir tjugudollar bara det, tjugudollar som man *måste* ha. Och man måste kirra allsammans innan man går och lägger sej, för när man vaknar är man kanske så sjuk att man inte orkar gå ut och tjacka."

Änger varje dag. "Karen, har du aldrig ångrat att du började med knark?"

"Det har jag nog gjort mest var-enda dag."

"Varför gör du inte slag i saken och stiger av och blir som en riktig människa?"

Publiken och jag

Kontakt med publiken är ett livsvillkor för en artist. Jag kan inte tänka mig mitt arbete utan den värme och känsla av personlig vänskap, som strömmar emot mig från salongen. Är svensk teater- och revypublik särskilt positiv? Jag tror det, och jag vet ett av skälen — populärtidningarna. I dem träffar publiken sina vänner från film och TV, teater och revy — besöker deras hem, läser om deras framgångar och motgångar. Men svenska populärtidningar driver aldrig hetsjakt — de har respekt för människan. Vi behöver populärtidningarna som förmedlande länk — publiken och jag.

J. P. Åberg

Populärpressen informerar - engagerar - stimulerar

"Det är nog just det jag kommer att göra en vacker dag."

"Varför gör du det inte nu? Varför gjorde du det inte för ett år sen?"

"Johnny ville inte stiga av då."

"Okay, men varför gör du det inte nu?"

"Kanhända jag gör det. Kanhända."

"Karen, vad tror du det ska bli av dej?"

"Inte vet jag, jag dör nog — tidigt. Det blir väl inte av knark precis, men det blir nog av nånting som har med knark att göra. Skrumplever eller något. Jag bryr mig inte om det längre, faktiskt inte. För jag har inget att se fram mot. Jag har egentligen ingen orsak att stiga av."

"Är det inte orsak nog att du skulle slippa att föra ett sånt liv som nu?"

"Det kvittar mej lika."

Mitt samtal med John följde samma mönster. Mot slutet frågade jag honom hur han trodde det skulle gå med honom.

"Jag vet inte hur det kommer att gå med mej. Men jag har haft nog av det här. Jag tänker stiga av. Och om jag inte kan klara mej utan, om jag tycker det blir för djävligt — fast det tror jag inte det blir — så finns ju alltid varan att få i gathönen, längarna finns alltid kvar."

"Johnny, vad är det egentligen som håller dej kvar kring Silpaken?"

"Inget särskilt. Det är bara det att jag inte har nån annanstans att ta vägen. Det är hela saken i ett nötskal. Jag kunde åka till mina föräldrar förstås. Säg att jag far hem på måndag. Jag vill komma ifrån alltihop. Jag vill ha ett jobb. Jag vill försöka ta på mej

ansvar som andra människor. I stället för att hitta på alla dom här undanflykterna."

"Hur länge är det sen du fick en sil nu?"

"Två tre timmar."

"Hur länge tror du det dröjer tills du ger dej ut efter en ny?"

"Det blir kanske genast jag går härifrån."

"Varför säger du då att du har fått nog av narkotika?"

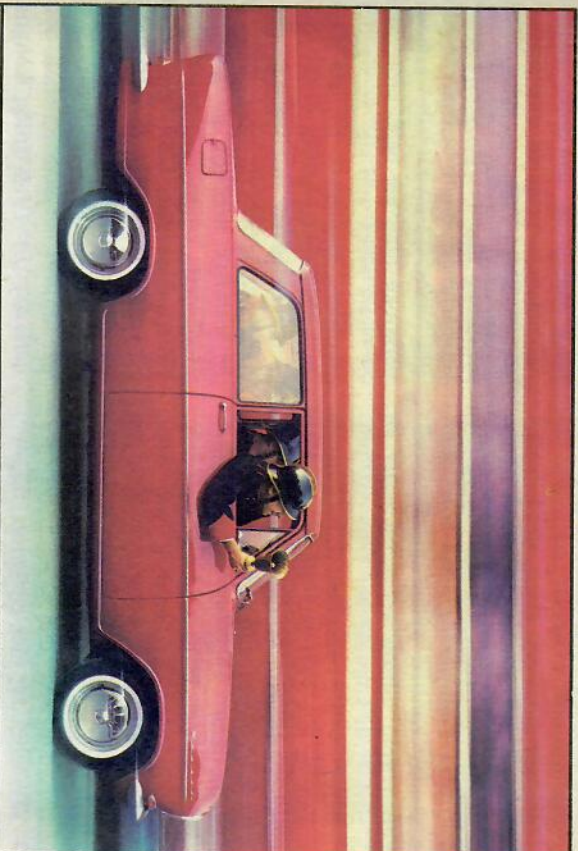
"Nåja, om måndag då. Senast om måndag."

Den fuktensvärda verkligheten

Långvarig sjukhusbehandling kan bota narkotikamissbrukaren från hans fysiska beroende av giftet. Men narkomani är först och sist ett psykiskt problem, och även om narkomannen blir aldrig så grundligt fysiskt avvärd, så följer därav inte alls att hans problem på det själsliga planet har kommit ett steg närmare sin lösning. Så snart han är på egen hand igen, kommer han nästan säkert att söka upp någon gammal förbindelse och ta en spruta. Inom några veckor är han åter fysiskt beroende av giftet, lika sjuk, lika förnedrad och lika desperat som någonsin.

Hur uppsårar den onda cirkeln? En människa av den typ som blir narkomani har ofta en djup inre osäkerhet, en känsla av att ha kastats ut i livets strider utan den rustning och de vapen som alla andra har. Heroinet hjälper narkomannen att slippa undan den ojämna striden. Det dövar hans längtan efter pengar, styrka, framgång, sexuell tillfredsställelse — till och med mat. När han har heroin behö-

Brandkårs snabb

OPEL KADETT

Många... ja, de allra flesta tycker väl om att åka i lagom takt på vägen. Varför har man då gjort Opel Kadett så snabb? Jo, ibland brinner det i knutarna! Och då vill det till att det svarar när man trampar på gasen. Som i Opel Kadett med 54 hk.

Vill Ni åka lugnt och skönt... bilen heter Opel Kadett.

Behöver Ni åka undan då och då... bilen heter Opel Kadett. Vill Ni åka ekonomiskt med liten bensinåtgång (det gäller antingen Ni har bräntom eller åker med familjen för att upptäcka... att se och lära känna)... bilen heter Opel Kadett. Dessutom, Opel Kadett har gott om plats för fyra fullvuxna, jättestort bagageutrymme... och vägegenskaper som man talar om i bilkreisor i dag! Tag en provtur hos närmaste Opel-återförsäljare.

Alla vinner på att köra Opel Kadett!

ver han ingenting mer. Allt det andra människor strävar efter med så mycken möda och ävlan, det kan narkomanen få, för stunden, med en nypa heroïn. Alltså tar han en spruta.

Men i utbyte för dessa korta stunder av konstlat välbefinnande avstår han från allting annat. Så snart en narkoman kommer ner från en "höjdare" — hans sorglösa välbefinnande kan ju inte vara hur länge som helst — måste han se den fruktansvärda verkligheten i vitögat: han står utan hem, utan anhöriga, utan vänner, utan arbete. Hans kläder är ovräddade, hans kropp är smutsig och sjuk. Han överväldigas av skam — och just då känner han en brinnande önskan att avhålla sig från narkotika. Men heroïn hjälper mot skamkänslan också. Alltså tar han en spruta till.

Legalisering, en sviken förhoppning. Många av dem som hävdar att narkomanens problem inte skapas av narkotika, utan av samhällets försök att hindra honom från att få narkotika, går ännu längre och påstår att om alla narkotikamissbrukare kunde få narkotika utan att begå brott, skulle de flesta rycka upp sig, ge sig tid att sterilisera sprutspetsarna, äta då och då, kanske rentav arbeta.

För att påvisa svaghetserna i det resonemanget behöver man bara göra en historisk återblick. Ett gott stycke in på detta århundrade var narkotika fullständigt fria i USA. En amerikan på fyrahundra var beroende av opium i ena eller andra formen. (Många hade helt oavsiktligt fått vanan genom patentmediciner som innehöll opiumderivat.) År 1914 antog kongressen

en lag (Harrison Narcotics Act) enligt vilken kokain och opiater endast fick förvärvas på ordination av legitimerad läkare, och fem år senare fastställde högsta domstolen att läkare icke ägde utskriva recept på narkotika i syfte endast att tillgodose narkomana behov. Runtom i landet klippte läkarna av narkotikaflödet, och tiotusentals narkomaner sökte sig till de lokala hälsovårdsnmyndigheterna för att få hjälp. Federala narkotikabyrå föreslog att man skulle sätta upp särskilda kliniker för narkotikautdelning, och drygt ett fyrtiotal sådana öppnades av lokala myndigheter runtom i USA.

I stort sett trycks dessa kliniker inte ha haft något annat syfte än att rädda narkotikamissbrukare från att exploateras av langare. Men detta sken-

bart upplysta program hade en allvarlig svaghet. Ytterst få, om ens några, heroïnmissbrukare stabiliserar sin konsumtion om de får tillgång till obegränsade mängder av giftet; den som får en viss daglig mängd från en klinik eller läkare vill snart ha mera. För att få det vänder han sig på nytt till langaren — och därmed är han tillbaka i den gamla trallen. Efter tre år hade flertalet av kliniker-na stängt, i stor utsträckning på tillräddan av läkarna.

Varför skulle man då begränsa tilldelningen? Varför inte ge narkomanerna så mycket de vill ha? Att man inte gör det, beror för det första på att de ansvariga instanserna har en mer eller mindre uttalad känsla av att det åligger dem att bota de sjuka, inte bara utlämna dem åt deras sjuk-

ETT NYTT EXKLUSIVT SKIVALBUM

MUSIKENS MÄSTERVERK

Tolv st 30 cm High-Fidelity LP-skivor i direktimport från England, innehållande 22 odödliga mästerverk skapade av 19 av världens främsta kompositörer genom tiderna. Skivorna är inspelade av RCA, Radio Corporation of America, och har pressats av Decca, London. Finns i både mono och stereo och är förvarade i ett elegant lyxalbum.

Se tidskriftens första uppslag med beställningskupong!

BALANTINE'S LIVVAKTER

Ballantine har installerat en unik och högst effektiv tjuralarm — sjuttio vita gäss!

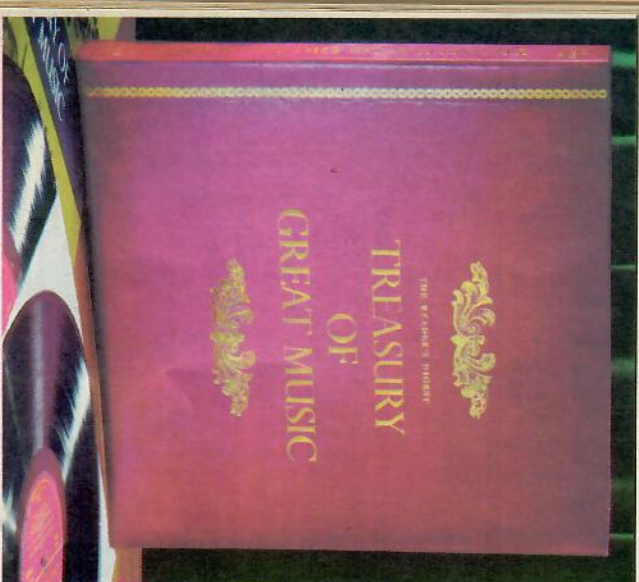
En obehörig, som bereder sig tillträde till lokalen där whiskyn lagras, blir omedelbart angripen av vassa näbbar. Gässens hysteriska kacklande tillkallar vakmanskapets uppmärksamhet — och det finns en whisky-tjuv mindre.

På så sätt kan de 42 whisky-sorterna, vilka ingår i Ballantine's Whisky, åldras i lugn och ro. Sticketligt blandade, blir de en dag den Ballantine Ni känner till — Sveriges mest sålda buteljimporterade whisky.

Det är värt mödan att ta val hand om Ballantine's. Varje whisky-kännare kan tala om varför.

THE MORE YOU KNOW ABOUT SCOTCH, THE MORE YOU LIKE BALANTINE'S

dom. För det andra: om narkotika var lagligt åtkomliga för alla utan recept, skulle det bidra till att ytterligare sprida missbruket. En undersökning utförd av läkarna vid narkotiksjukhuset i Lexington i Kentucky ger vid handen att en heroinmissbrukare under sin livstid förlöder i genomsnitt fyra personer till att börja använda heroin. Om missbrukarna kunde få giftet riskfritt, billigt och i obegränsade mängder, skulle de knappast bli mindre benägna att dela med sig av det än vad de nu är.

Den brittiska myten. Man har hört så mycket om "det engelska systemet". I flera års tid har illa underordnade sagesmän gett näring åt föreställningen att narkomanerna i England undantagslöst behandlas som sjuka medan de i Amerika behandlas som brottslingar; att i England alla som är beroende av narkotika kan få vad de behöver helt enkelt genom att gå in på ett apotek och visa upp sitt registreringskort. Detta "system" har enligt vissa källor reducerat narkotikaproblemet i England till praktiskt taget noll.

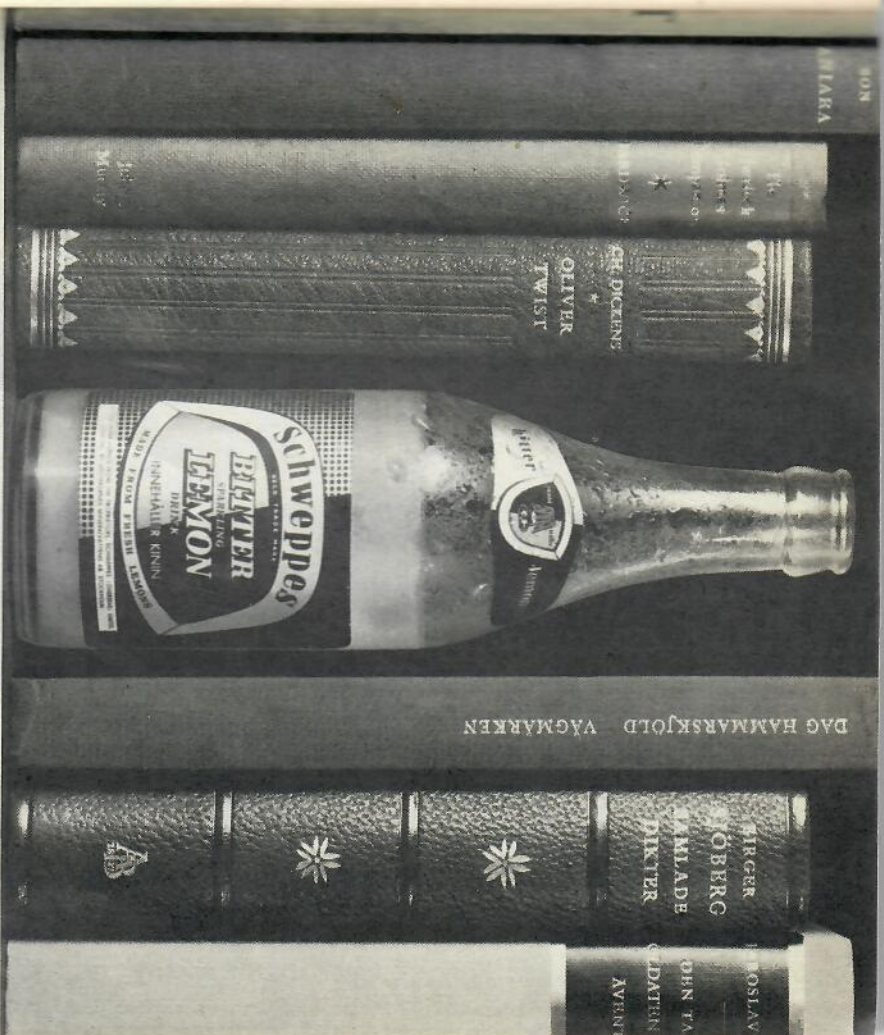
I själva verket skiljer sig den brittiska narkotikaförhållningen från den amerikanska bara i ett väsentligt avseende. En brittisk läkare har rätt att skriva ut narkotika "om det har ådagalagts att patienten är i stånd att föra ett normalt och nyttigt liv när han regelbundet tillförs en viss dos av en drog, men blir ur stånd att göra detta när tillförseln av drogen helt och hållet upphör". Personer som är beroende av narkotika har inga registreringskort och kan inte få narkotika på apoteket utan läkarrecept — fast

det mycket riktigt är lättare i England än i Amerika att erhålla recept.

Engelska journalister och forskare hävdar också att narkotikaproblemet är mycket mera akut i England än vad som framgår av den officiella statistiken, och att det kanske finns fyra gånger så många narkotikamissbrukare som myndigheterna medger. Många av dem får rusgiften från langare. På det hela taget ter sig deras tillvaro knappast mindre beklämande än den typiska amerikanska storskadskarkarens.

Kryphål i lagen. Om det nu inte hjälper att slå upp dörren på vid gavel till narkotika, hur skulle det då vara att stänga den helt och hållet? Utan narkotika inga narkotikamissbrukare. En narkoman som definitivt berövats tillgång till sitt gift skulle kanske ha svårare än andra människor att klara upp vardagslivets problem. Men de flesta auktoriteter är ense om att han skulle ha det betydligt bättre så än när han är beroende av heroin.

Gör de amerikanska myndigheterna vad på dem ankommer för att hålla dörren stängd? På det hela taget måste det sägas att polisens verksamhet mot de langare som inte själva är narkomaner, utan ägnat sig åt verksamheten uteslutande för den höga profittens skull, är effektiv och ger resultat. Att få en langare inför domstol är emellertid inte detsamma som att få honom inom lås och bom. För att få langaren dömd måste polisen förete bevis, och på senare år har USA:s högsta domstol skärpt sin tolkning av de lagar som kringskär polisens rätt att tillförsäkra sig bevismaterial, vilket i hög grad lagt hin-

Avkopplare.

I kväll: Sjunk ner i favorit-fätöljen med en god bok och en Schweppes Bitter Lemon i bekväm närhet. Det är den engelska citrondrycken som både är en nykter drink och en exklusiv mixer; som är fylld med saftigt frukt-kött, men som ändå är flyktigt jagg i smaken; som kopplar av er genom att stimulera er — en märklig läskedryck!

Bländ på Schweppes
alla tre exklusiva
mixers: Bitter Lemon,
Tonic Water, Ginger Ale.
Finns nu ute i handeln
över hela landet.

der i vägen för polisens vällovliga verksamhet.

Vi ska ta ett exempel. En detektiv som övervakar en misstänkt heroingrossists bostad ser honom komma ut med en väska i handen. På trottoaren sammanträffar den misstänkte med en man som är känd som langare. De stiger båda in i en parkerad bil och sitter där ett tag, och när detektiven närmar sig ser han hur langaren räcker den misstänkte ett tjockt brunt kuvert. Detektiven öppnar bildörren och rycker till sig väskan, som befinner innehålla ett kilo rent heroin — i den illegala minuthandeln värt en kvarts miljon dollar. Kuvertet åter är fullt med sedlar. Detektiven anholder de bågge männen. Men domstolen kommer med all sannolikhet att låta dem löpa. Enligt av högsta domstolen fattade, prejudicerande beslut skulle detektiven väskap om de misstänkta bakgrund och metoder inte berättiga honom att öppna väskan!

Därtill kommer att domstolarna i New York har en enorm eftersläpning, vilket gör att domare och åklagare ofta kommer överens om att göra målen så enkla och lätthanterliga som möjligt. Följden blir att langarna ofta tackstant erkänner sig skyldiga till en så relativt obetydlig förseelse som enbart innehav av förbjudna droger och klarar sig med en dom på sex månaders fängelse — ibland mindre än deras olyckliga kunder får när de blir tagna på bar gärning med en spruta.

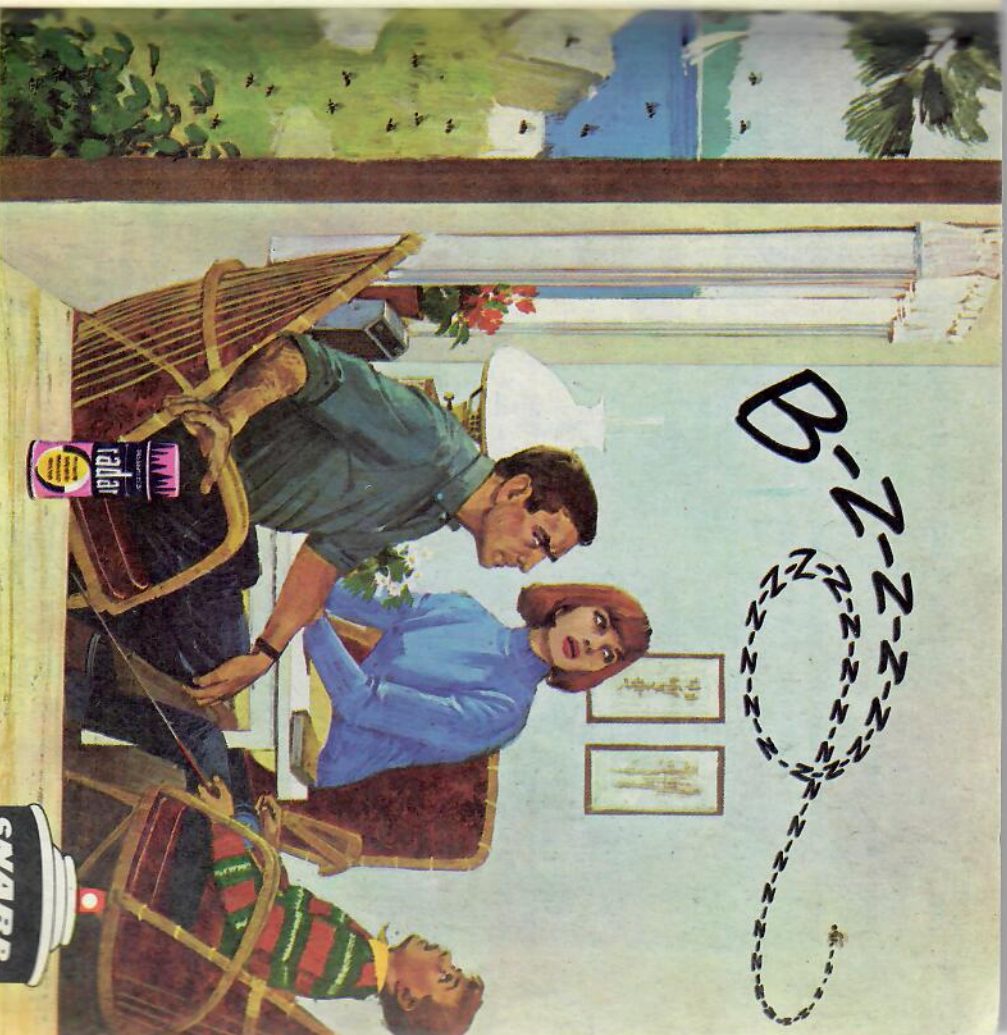
I New York har en längre stora chanser att samla en avsevärd förmögenhet — han kan tjäna ända till tusen dollar om dagen — utan att nå

gonsin behöva se ett fängelse inifrån. Blir han verkligen dömd, slipper han kanske undan med tre år om det är första resan. På så sätt gör langaren mer pengar på *sitt* brott än de flesta bankånare, förfalskare och kidnappare, vilkas straff varierar mellan 20 år och elektriska stolen. Den enorma profiten och den relativt lilla straffrisken samverkar ständigt till att försvåra polisens uppgift.

Verkningarna av en straffskärpning för narkotikalangning kan man studera i delstaten Ohio. År 1955 fanns det procentuellt ungefär lika många missbrukare i Ohios storsäder som i New York. Så fattade Ohios myndigheter ett beslut att olaga försäljning av narkotika skulle straffas med minst 20 och högst 40 års fängelse för första resan, och domstolarna stödde åklagarna genom att till punkt och pricka följa lagstiftarnas intentioner. Frekvensen av allvarliga brott mot narkotikalagen sjönk 80 procent på åtta år! Nedgången var så drastisk att federala narkotikabyrån minskade sin personal i Ohio från 20 personer till tre.

Angripa problemet vid källan.

Över 80 procent av det heroin som når New York kommer från Turkiet. De turkiska bönderna är oförhindrade att odla opievallmo, förtusatt att de säljer hela skörden till staten, som i sin tur säljer den till läkemedelsfabrikanter i den legala marknaden. Den turkiska polisen tror emellertid att hälften av landets 200.000 opiumodlare prånglar ut några extra kilo på den illegala marknaden — till ett pris motsvarande 350 kronor kilo, vilket är dubbelt så

Solen skiner, det är varmt, det är skönt, det är sommar...
Plötsligt störs friden av ett envetet surrande — en fluga?
en geting? en mygga? Det är otäckt men...
Ni har ju Radar till hands, eller hur?

Radar snabbdödar alla insekter — ett lätt tryck på knappen — enkelt, effektivt! Alla drabbas av insektsplågan — överallt.
Ta med Radar på resan — i husvagnen, i båten — och ha alltid Radar till hands i sommarstugan. Sommaren är kort, vi vill inte bli störda, inte ens av en liten sommargeting.

Radar snabbdödar flugor, getingar och mygga.

CASCO-PRODUKT

mycket som staten betalar. Om en bonde åker fast för illegal opiumförsäljning, blir straffet i regel böter. Föderala narkotikabyrån beräknar att mellan sex och åtta procent av Turkiets årliga opiumproduktion på 340 ton avyttras illegalt och att en avsevärd del därav hamnar i ådorna på amerikanska heroinmissbrukare.

De senaste åren har turkarna försökt skärpa kontrollen över opiumproduktionen i landet, men återverkningarna på den totala trafiken har hittills varit obetydliga. Att stänga av narkotikafödoet vid källan är alltför svårt att citera amerikanska medicinalstyrelsen, "det enklaste och effektivaste sättet att förebygga narkotikamissbruk". Men utrikesdepartementet i Washington menar att det inte är dess sak att försöka påverka produktionsländerna att stoppa den illegala trafiken. "Utrikesdepartementet är inte rättat organet att framtvinga kontrollåtgärder", säger en talesman för departementet. "Problemet är föremål för behandling i Förenta Nationerna. Om allmänheten höjer ett tillräckligt ljudligt ramaskri, kommer förändringar att ske."

Och vad anser då Förenta Nationerna ska kunna minska narkotikatrafiken? Dess svar är ett eko av amerikanska utrikesdepartementets: "Allmänna opinionen."

Så ligger det alltså till. Opiumproduktionen är inte föremål för tillfredsställande kontroll; den amerikanska heroinlangaren opererar i skydd av en sofistisk lagtolkning, och erfarenheten visar att det inte skulle hjälpa att legalisera narkotika. Vad görs då för att ta hand om offren för

dessa misförhållanden — narkomana själva?

Narkotikamissbrukare som åker fast är i regel inte intresserade av att utnyttja de möjligheter till sjukhusvård som erbjuds dem. Ska man komma någon vart med narkotikamissbrukare, måste de därför *påtvingas* långvarig vård, därom är de flesta auktoriteter ense. En tyfus sjuk som inte vill lägga in sig på sjukhus tvingas att göra det, för sin egen skull och för samhällets. Varför inte också narkotikamissbrukaren?

En narkotikamissbrukare som verkligen vill bli kvitt sitt beroende behöver emellertid mer än enbart sjukhusvård. Han behöver framförallt hjälp och stöd när han kommer ut. När narkomanen kommer ut från sjukhuset eller fängelset har han alltför kvar sitt barnsliga behov av stöd, uppmuntran och handledning.

I tio år har psykiatern Warren Jurgensen vid federala narkotikasjukhuset i Lexington om och om igen sett patienter klara sig mycket långa tider utan narkotika på sjukhuset, blott för att börja igen redan några timmar efter utskrivningen. Mycket få Lexingtonpatienter — sannolikt mindre än tio procent — fortsätter att leva utan narkotika sedan de kommit hem. Lexingtonläkarna borde därför verkligen ha skäl att tycka att det är en hopplös strid de för. Men det tycker de inte. De finner tröst och uppmuntran i ett märkligt och hopninggivande faktum: nära hälften av USA:s narkotikamissbrukare är under 30 år, bara elva procent över 40. Vad är det då som händer med narkotikamissbrukaren när han börjar bli till åren? Ef-

Drömmar Ni om en egen ö . . . en härlig strand . . . en perfekt solnedgång?

En Johnson ger Er möjligheter!

En motorbåt har hela familjen nöje av. Camping . . . sköna turar . . . fiske . . . bad . . . vattenskidåkning . . . Varje båtärd blir en liten semester. ☐ En Johnson-motor tar Er dit Ni vill — och tillbaka — alltid lika säkert. För en Johnson är pålitlig i alla väder. I alla vatten. ☐ Johnson-motorerna är världens mest byggda båtare för att gå bättre. Det är därför som Johnson är världens mest köpta utbördare. ☐ Ni är välkommen till närmaste Johnson-återförsäljare. Där kan Ni välja ut den Johnson-motor som passar Er bäst. Det finns 21 modeller att välja bland: 18 utbördare från 3 till 90 hk och 3 Z-drive från 90 till 150 hk. Alla säljs med Johnsons 2-års helgaranti — gäller såväl delar som arbete. 2 % oljebländning. Tillverkas av Johnson Motors som ingår i Outboard Marine-koncernen.

Generalagent i Sverige:

Aktebolaget AGEBE, Stockholm - Göteborg - Malmö

Johnson

leder i driftsäkerhet

ter hand som han blir äldre, blir han också mera vuxen. Han mognar. Önskan att slippa loss ur narkomaniens förtvivlade, förnedrande tillvaro blir starkare än längtan efter narkotika.

Detta är i och för sig glädjande, men det hindrar inte att narkotikamissbruket är ett i upprörande grad försummat problem. Varken allmänheten, myndigheterna eller ens läkarna — med få undantag — har ännu tillnärmelsevis fattat narkotikamissbrukets brutala realiteter, långt mindre då behjärtat försökt göra någonting åt dem.

Vad skulle man då kunna göra för att verkligen komma till rätta med narkotikaproblemet?

För det första skulle man kunna göra energiska demarcher hos Turket att sätta effektivt stopp för opiumförsäljningen på svarta börsen.

Lagsiftning och domstolspraxis skulle kunna ändras därhän att man verkligen klämde åt langarna men gav

missbrukarna skydd och hjälp till rehabilitering (som åtminstone har någon utsikt att lyckas) i stället för straff (som bara driver dem längre ut i kriminalitetens trask).

Man kunde dessutom stifta lagar som gjorde det möjligt att tvinga narkotikamissbrukare att låta sig behandlas på sjukhus.

Man kunde se till att narkotikamissbrukare som kommer ut från sjukhus och fångelser får effektiv hjälp att återanpassa sig och avhålla sig från narkotika.

Vetenskaplig forskning rörande narkotikamissbrukets sociala och medicinska sidor kunde intensifieras.

Och läkarna kunde erkänna sin moraliska skyldighet att behandla narkotikamissbrukare, i stället för att använda lagparagrafer som förevarande för att visa dem ifrån sig.

Allt detta *kunde göras*. Men det görs inte — eller görs alltför halvhjärtat.

Uppknäppt

EN UNG gosse skulle köpa en födelsedagspresent till sin hjärtans kär och bestämde sig för en cardigan. Han vågade sig in i en exklusiv specialaffär, närmade sig expediten — och kunde absolut inte komma på ordet "cardigan". Han tvekade ett ögonblick och hasplade sen ur sig: "Jag skulle vilja ha en jumper till min flicka — en sån där som kan knäppas upp hela vägen ner." Varpå han hastigt slog till reträtt.

P.B.

Helguten

EN UNG finländare som arbetade på min brors kontor berättade att han skulle gitta sig. Alla ville förstås veta hur hans flicka såg ut — var hon mörk eller ljus, tjock eller smal? "Hon är varken särskilt tjock eller särskilt smal", svarade han. "Men hon är mycket fullständig."

O.M.H.